

Asbestos – Beth Yw Eich Cyfrifoldebau

Crëwyd y canllaw hwn i'ch atgoffa o'ch cyfrifoldebau i denantiaid a chontractwyr o ran Asbestos.

1. Beth yw Asbestos?

Mae asbestos yn ffibr mwynol a allai fod yn beryglus. Cyn i'w beryglon ddod yn hysbys, defnyddid asbestos yn aml mewn adeiladau ar gyfer inswleiddio, lloriau a thoeon, ac fe'i chwistrellid ar nenfydau a waliau. Mae defnydd o asbestos bellach wedi'i wahardd yn y DU, ond efallai y bydd gan adeiladau a adeiladwyd cyn y flwyddyn 2000 asbestos ynddynt o hyd.

Pan fo deunyddiau sy'n cynnwys asbestos yn cael eu difrodi neu eu cyffwrdd, gellir rhyddhau ffibrau asbestos bach i'r awyr sy'n gallu cael eu hanadlu i'r ysgyfaint. Gall y risgiau iechyd cysylltiedig gymryd rhwng 15 a 60 mlynedd i ddatblygu. Nid oes modd eu gwella ac yn aml maen nhw'n angheuol.

Ble gall fod yn cuddio? – Gweler y [darlun gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch](#) sy'n esbonio'r ardaloedd posibl lle gall asbestos fod yn cuddio.

2. Asbestos a'ch Trwydded Rhentu Doeth Cymru.

Mae amodau eich trwydded yn nodi bod yn rhaid i chi gydymffurfio â 'Chod Ymarfer ar gyfer Landlordiaid ac Asiantau Trwyddedig' a drwyddedwyd o dan Ran 1 Deddf Tai (Cymru) 2014'.

Er mwyn bodloni'r gofynion o ran asbestos, dylai person cymwys* gynnal asesiad risg mewn perthynas â phob eiddo rhent sy'n cael ei reoli. Gellid gwneud hyn drwy sicrhau bod y gwiriadau hyn yn cael eu cynnwys ar eich rhestr wirio archwilio eiddo a'u trafod yn ystod sgysiau cychwynnol rhwng asiantau a landlordiaid.

Mae'n hanfodol bod gennych ymwybyddiaeth sylfaenol o beth yw asbestos a ble y gellir dod o hyd iddo. Bydd hyn yn eich cynorthwyo i roi'r wybodaeth ofynnol i gontractwyr cyn dechrau unrhyw waith. Mae Rhentu Doeth Cymru hefyd yn cynghori ac yn argymhell yn gryf eich bod yn trosglwyddo'r wybodaeth hon i'ch tenantiaid.

Pan fo Rhentu Doeth Cymru o'r farn nad yw landlord neu asiant wedi cydymffurfio â'r gofynion a nodir yn y ddeddfwriaeth, gwneir atgyfeiriad i'r corff gorfodi perthnasol i'w ystyried a'i weithredu, os oes angen.

* Person cymwys – gallai fod yn gyflogai sydd wedi'i hyfforddi i adnabod asbestos.

3. Beth yw eich cyfrifoldebau?

Rhaid rheoli asbestos yn briodol oherwydd y perygl y mae'n ei achosi. Er mwyn sicrhau ei fod yn cael ei reoli'n effeithiol, mae gwahanol gyfrifoldebau ar gyfer landlordiaid ac asiantau wedi'u pennu o fewn y gyfraith ledled Cymru.

Mae gennych ddyletswydd gofal i archwilio eiddo a sicrhau bod unrhyw beryglon posibl yn cael eu lleihau neu eu rheoli. Eich gwaith chi yw nodi ble yn eich eiddo rhent, os o gwbl, y gallai asbestos fod yn bresennol a chymryd y camau priodol.

Cyfrifoldebau i'ch Tenantiaid

Rhaid i chi sicrhau bod eiddo'n cael ei gadw mewn cyflwr diogel, heb unrhyw risg annerbyniol i iechyd eich tenantiaid.

Mae'r cyfrifoldeb hwn yn ymestyn i aelodau o'r cyhoedd a allai ymweld â'ch eiddo rhent.

Cyfrifoldebau i'ch staff a'ch contractwyr

Mae deddfwriaeth iechyd a diogelwch y DU yn ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr wneud eu gwaith yn y fath fodd fel na fydd eu gweithwyr yn agored i risgiau iechyd a diogelwch, ac i roi gwybodaeth i bobl eraill am eu gweithle a allai effeithio ar eu hiechyd a'u diogelwch.

Mae'n ofynnol i fusnesau gynnal asesiadau risg i ystyried pob perygl posibl yn y gweithle.

Rhaid i chi sicrhau bod unrhyw gontractwr a gyfarwyddir yn cael gwybod am bresenoldeb neu bresenoldeb posibl asbestos. Os nad ydych yn rhoi gwybod i gontractwr a bod y contractwr yn dod i gysylltiad ag asbestos, gallech wynebu camau gorfodi. Byddai angen i chi brofi eich bod wedi cymryd pob cam rhesymol i ddiogelu'r contractwr hwnnw.

Cyfrifoldebau o ran tai amfeddiannaeth

Os ydych yn rheoli/cynnal a chadw tai amfeddiannaeth, mae gennych gyfrifoldebau pellach. Y rheswm am hyn yw y gallai tŷ amfeddiannaeth neu rannau o dŷ amfeddiannaeth ddod o dan y diffiniad o eiddo annomestig. Gweler [gwefan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch](#) am ragor o wybodaeth.

Dyma rai o'ch cyfrifoldebau:

- cymryd camau rhesymol i ganfod a oes deunyddiau sy'n cynnwys asbestos mewn safle annomestig, ac os felly, faint sydd yno, ei leoliad a'i gyflwr.
- tybio bod deunyddiau'n cynnwys asbestos oni bai bod tystiolaeth gref i'r gwrthwyneb.
- gwneud, a diweddar, cofnod o leoliad a chyflwr y deunyddiau sy'n cynnwys asbestos - neu ddeunyddiau y tybir eu bod yn cynnwys asbestos.
- asesu'r risg y bydd unrhyw un yn cael ei amlygu i ffibrau o'r deunyddiau a nodwyd.
- paratoi cynllun sy'n nodi'n fanwl sut y caiff y risgiau o'r deunyddiau hyn eu rheoli.
- cymryd y camau angenrheidiol i roi'r cynllun ar waith.
- adolygu a monitro'r cynllun a'r trefniadau gweithredu o bryd i'w gilydd fel bod y cynllun yn parhau i fod yn berthnasol ac yn gyfredol a;
- rhoi gwybodaeth am leoliad a chyflwr y deunyddiau i unrhyw un a allai fod yn gweithio arnynt neu darfu arnynt.

Astudiaethau Achos

Dirwy i asiant ar ôl i contractwr ddod o hyd i asbestos mewn eiddo rhent

Anfonwyd y contractwr i eiddo domestig gan asiant gosod i drwsio to porth sy'n gollwng. Wrth iddo dynnu dalen o ddeunydd o banel isaf y to a ddifrodwyd, sylweddolodd fod y bwrdd inswleiddio yn cynnwys asbestos. Torrwyd y ddalen wrth ei symud a chafodd yr ardal gyfagos ei halogi â malurion asbestos.

Canfu ymchwiliad gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch nad oedd y contractwr wedi cael unrhyw arwydd bod asbestos yn bresennol yn yr eiddo. Ni chynhaliwyd asesiad risg, ac ni wnaeth yr asiantau unrhyw ymgais i sicrhau ei fod yn gymwys i adnabod neu weithio gydag asbestos.

Cafwyd yr asiantau yn euog o dorri Adran 3(1) Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 a chawsant ddirwy o £1,500 gyda chostau o £2,500.

Contractwyr yn cael dirwy

Plediodd dau gyflogai cwmni a ddefnyddiwyd i osod drws garej newydd yn euog i dorri Rheoliad 6(1) o Reoliadau Rheoli Asbestos 2012 ac Adran 3(1) o'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith ac ati 1974. Tarfwyd ar asbestos a chafodd ei wasgaru o amgylch y cartref drwy'r system gwres canolog.

Ni chynhaliwyd asesiad addas a digonol i ganfod a allai asbestos fod yn bresennol ar y safle, a pha fath o asbestos a allai fod yn bresennol, cyn dechrau'r gwaith.

Cafodd y cwmni ddirwy o £10,000 a'i orchymyn i dalu costau o £1,589.

Landlord ac asiant yn cael dirwy am reoli asbestos

Roedd contractwr wedi mynegi pryderon bod byrddau inswleiddio asbestos wedi'u tynnu o loriau gwag adeilad; darganfu arolygwyr fod asbestos hefyd yn bresennol mewn rhannau o'r adeilad a feddiannwyd gan denantiaid.

Er bod yr asiant gosod wedi codi'r mater o ddiffyg asesiad asbestos o'r blaen, ni wnaeth gwrso'r mater ac ni chynhaliwyd arolwg asbestos.

Plediodd yr asiant gosod a'r perchennog yn euog o dorri Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 mewn perthynas â'u methiant i sicrhau diogelwch y bobl yn yr adeilad. Roedd y perchnogion hefyd wedi torri Rheoliadau Rheoli Asbestos 2006 drwy fethu ag asesu risgiau asbestos yn briodol ar y safle.

Cafodd yr asiantau gosod ddirwy o £15,000 (a gorchmynnwyd iddynt dalu costau o £11,011). Cafodd y perchennog ddirwy o £40,000 (gyda chostau o £8,969).

Dolenni Defnyddiol:

- [Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch – Iechyd a Diogelwch Asbestos](#)
- [Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch – Ble allwch chi ddod o hyd i Asbestos?](#)
- [Cod Ymarfer Rhentu Doeth Cymru](#)
- [Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith ac ati 1974](#)
- [Rheoliadau Rheoli Asbestos 2012](#)